

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14.05.2002, sp. zn. 21 Cdo 1436/2001, ECLI:CZ:NS:2002:21.CDO.1436.2001.1

Číslo: 29/2003

Právní věta: Lhůta podle ustanovení § 64 zák. práce k uplatnění neplatnosti rozvázání pracovního poměru je lhůtou určenou podle měsíců a začíná běžet poslední den příslušného kalendářního měsíce, jímž uplynula výpovědní doba. Poslední den běhu této lhůty proto nemusí vždy připadnout na poslední den druhého následujícího kalendářního měsíce.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 14.05.2002

Spisová značka: 21 Cdo 1436/2001

Číslo rozhodnutí: 29

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Výpověď z pracovního poměru

Předpisy: § 64 předpisu č. 65/1965Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Dopisem ze dne 16. 3. 1999 žalovaná sdělila žalobkyni, že jí dává výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 46 odst.1 písm. c) zák. práce. Důvod k výpovědi spatřovala v tom, že se žalobkyně stala ke dni 1. 4. 1999 nadbytečnou, neboť „na základě rozhodnutí zaměstnavatele (Příkaz č. 2/1999 ředitele ze dne 11. 1. 1999) bylo rozhodnuto provést racionalizační opatření u žalované – snížení celkového stavu zaměstnanců v kategorii technicko-hospodářských zaměstnanců za účelem zvýšení efektivnosti práce“, a že nemá pro žalobkyni žádnou jinou vhodnou práci.

Žalobkyně se domáhala, aby bylo určeno, že uvedená výpověď z pracovního poměru je neplatná a že pracovní poměr mezi účastníky „trvá i po 30. 6. 1999 nadále“. Žalobu odůvodnila zejména tím, že její funkce vedoucí laboratoře a metrologa úseku, kterou u žalované vykonávala od roku 1997, nebyla v rámci organizačních změn zrušena.

O k r e s n í s o u d v Karviné rozsudkem ze dne 10. 1. 2000 určil, že výpověď žalované ze dne 16. 3. 1999 doručená žalobkyni dne 29. 3. 1999 je neplatná, a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni na nákladech řízení 4425,80 Kč. Ve věci samé dospěl k závěru, že není dána příčinná souvislost mezi nadbytečností žalobkyně a organizační změnou, neboť „funkce vedoucího laboratoře a metrologa zůstala zachována a v současné době ji zastává Ing. J. K.“, a že proto je výpověď neplatná..

K odvolání žalované K r a j s k ý s o u d v Ostravě usnesením ze dne 19. 4. 2000 rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Odvolací soud vytkl soudu prvního stupně, že jednak nerozhodl o celém předmětu řízení (pominul žalobu na určení trvání pracovní poměru) a jednak že jeho závěr o neexistenci příčinné souvislosti mezi nadbytečností žalobkyně a organizační změnou vychází z nedostatečně zjištěného skutkového stavu. Soudu prvního stupně uložil, aby se v dalším řízení zaměřil na zkoumání otázky, zda nově vytvořená funkce vedoucího laboratoře a metrologa je či není obsahově totožná s funkcí, kterou zastávala žalobkyně, a provedl v tomto směru potřebné důkazy.

Okresní soud v Karviné poté rozsudkem ze dne 18. 10. 2000 žalobu o neplatnost výpovědi a o určení trvání pracovního poměru zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Soud prvního stupně vycházel ze zjištění, že pracovní poměr účastníků měl na základě sporné výpovědi, která byla žalobkyni doručena dne 29. 3. 1999, skončit uplynutím tříměsíční výpovědní lhůty, tj. dnem 30. 6. 1999, a že žalobkyně svou žalobu na neplatnost výpovědi podala u soudu dne 31. 8. 1999. Protože posledním dnem lhůty k podání žaloby na určení neplatnosti výpovědi byl vzhledem k ustanovení § 266 odst. 2 zák. práce den 30. 8. 1999, byla žaloba podána až po uplynutí dvouměsíční prekluzivní lhůty podle ustanovení § 64 zák. práce, a proto bylo třeba „z úřední povinnosti požadavek žalobkyně zamítnout“.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 18. 4. 2001 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení, a vyslovil proti svému rozsudku přípustnost dovolání. Odvolací soud přisvědčil soudu prvního stupně, že prekluzivní lhůta k podání žaloby na neplatnost výpovědi „je lhůtou určenou podle měsíců, pro jejíž počítání platí § 266 odst. 2 zák. práce“, podle kterého posledním dnem lhůty je den, který se číslem shoduje se dnem, na který připadá událost, od níž lhůta počíná. Protože událostí, od níž se dvouměsíční lhůta podle ustanovení § 64 zák. práce počítá, je den, kdy měl pracovní poměr skončit, tj. v daném případě 30. 6. 1999, lhůta k podání žaloby na neplatnost výpovědi skončila dnem 30. 8. 1999. Jelikož žalobkyně svou žalobu podala u soudu až po jejím marném uplynutí dne 31. 8. 1999, ztotožnil se odvolací soud se závěrem soudu prvního stupně, že se již nelze neplatností sporné výpovědi zabývat, neboť rozvázání pracovního poměru je účinné. Výrok o připuštění dovolání odvolací soud odůvodnil tím, že „otázka určení dne, na který připadá událost, od kterého se sporná lhůta počítá“, je otázkou po právní stránce zásadního významu.

V dovolání proti tomuto rozsudku odvolacího soudu žalobkyně namítala, že závěr soudů o tom, že její žaloba na určení neplatnosti výpovědi byla podána po uplynutí prekluzivní lhůty uvedené v ustanovení § 64 zák. práce, není správný. Vyjádřila názor, že dvouměsíční lhůta k podání žaloby v daném případě „prokazatelně“ uplynula dnem 31. 8. 1999 a nikoli již dnem 30. 8. 1999, kdy „uplynuly pouze necelé dva měsíce“. S poukazem na počátek lhůty uvedený v ustanovení § 266 odst. 2 zák. práce žalobkyně rovněž dovozovala, že pokud tato lhůta počala podle jejího názoru plynout od 1. 7. 1999, „pak vlastně by posledním dnem lhůty mělo být 1. 9. 1999“. Navrhla, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000 (srov. část dvanáctou, hlavu I, bod č. 17 zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) a že jde o rozsudek, proti kterému je podle ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné. Proto je zamítl.

Z odůvodnění:

Projednávanou věc je třeba posuzovat i v současné době – vzhledem k tomu, že žalovaná dala žalobkyni výpověď z pracovního poměru dopisem ze dne 16. 3. 1999, který žalobkyně převzala dne 29. 3. 1999 – podle ustanovení zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. 88/1968 Sb., č. 153/1969 Sb., č. 100/1970 Sb., č. 20/1975 Sb., č. 72/1982 Sb., č. 111/1984 Sb., č. 22/1985 Sb., č. 52/1987 Sb., č. 98/1987 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 3/1991 Sb., č. 297/1991 Sb., č. 231/1992 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 590/1992 Sb., č. 37/1993 Sb., č. 74/1994 Sb., č. 118/1995 Sb., č. 287/1995 Sb. a č. 138/1996 Sb., tedy podle ustanovení zákoníku práce ve znění účinném do 30. 9. 1999.

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzované věci zjištěno (správnost skutkových zjištění dovolatelka nenapadá), že žalobkyně od roku 1997 pracovala u žalované ve funkci vedoucí laboratoře a metrologa úseku. Žalovaná dala žalobkyni výpověď podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce pro nadbytečnost z důvodu organizačních změn dopisem ze dne 16. 3. 1999, doručeným žalobkyni dne 29. 3. 1999. Určení neplatnosti uvedené výpovědi a určení, že pracovní poměr mezi účastníky trvá, se žalobkyně domáhala žalobou podanou u soudu prvního stupně dne 31. 8. 1999.

Podle ustanovení § 64 zák. práce neplatnost rozvázání pracovního poměru výpovědí, okamžitým zrušením, zrušením ve zkušební době nebo dohodou může jak zaměstnavatel, tak i zaměstnanec uplatnit u soudu nejpozději ve lhůtě dvou měsíců ode dne, kdy měl pracovní poměr skončit tímto rozvázáním. Bylo-li právo podle ustanovení § 64 zák. práce uplatněno po uplynutí stanovené lhůty, přihlédne soud k zániku práva, i když to účastník řízení nenamítne (srov. § 261 odst. 4 zák. práce).

Z ustanovení § 64 zák. práce vyplývá, že chce-li zaměstnanec nebo zaměstnavatel, aby nastaly právní účinky vyplývající z rozvázání pracovního poměru, musí ve lhůtě dvou měsíců podat u soudu žalobu na určení, že právní úkon směřující k rozvázání pracovního poměru je neplatný. Dvoutměsíční lhůta podle ustanovení § 64 zák. práce je lhůtou prekluzivní (propadnou) a současně jde o lhůtu hmotněprávní (§ 261 zák. práce). To znamená, že účastník, který uplatňuje neplatnost rozvázání pracovního poměru, musí uplatnit svůj nárok žalobou u soudu tak, aby žaloba došla na soud nejpozději v poslední den lhůty; na rozdíl od lhůt procesních tedy nepostačuje, aby žaloba byla v poslední den lhůty odevzdána orgánu, který má povinnost ji soudu doručit (například držiteli poštovní licence).

Není-li nárok uplatněn včas, tedy alespoň v poslední den lhůty podle ustanovení § 64 zák. práce, právo na určení neplatnosti právního úkonu směřujícího k rozvázání pracovního poměru zaniká a rozvázání pracovního poměru, i kdyby bylo neplatné, je účinné. Po marném uplynutí dvoutměsíční lhůty se tedy soud již nemůže zabývat posouzením otázky platnosti tohoto právního úkonu, a to ani formou předběžné otázky; nebyla-li neplatnost právního úkonu o rozvázání pracovního poměru určena pravomocným rozhodnutím soudu, musí soud v případném jiném řízení mezi účastníky vycházet z toho, že pracovní poměr účastníků byl rozvázán platně (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 1997 sp. zn. 2 Cdon 475/96, uveřejněný pod č. 75 v časopise Soudní judikatura, ročník 1997).

Počátek běhu lhůty k uplatnění neplatnosti rozvázání pracovního poměru váže ustanovení § 64 zák. práce ke dni, „kdy měl pracovní poměr skončit tímto rozvázáním“. V případě, byla-li dána výpověď, je začátek běhu této lhůty shodný s uplynutím výpovědní doby, protože s okamžikem uplynutí výpovědní doby zákon (srov. § 45 odst. 1, věta první, zák. práce) spojuje skončení pracovního poměru. Lhůta podle ustanovení § 64 zák. práce je lhůtou určenou podle měsíců; konec běhu této lhůty je proto určen způsobem vyplývajícím z ustanovení § 266 odst. 2 zák. práce. Podle tohoto ustanovení připadá poslední den lhůty určené podle týdnů, měsíců nebo let na den, který se pojmenováním nebo číslem shoduje se dnem, na který připadá událost, od níž se lhůta počítá. Není-li takový den v měsíci, připadne poslední den lhůty na poslední den v měsíci. Událostí, od níž lhůta k uplatnění neplatnosti rozvázání pracovního poměru počíná, je – jak vyplývá z výše uvedeného – den, „kdy měl pracovní poměr skončit tímto rozvázáním“, a nikoli – jak nesprávně dovozuje dovolatelka –

až den, který po tomto dni následuje. Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den (srov. § 266 odst. 3 zák. práce).

V posuzovaném případě byl dopis žalované ze dne 16. 3. 1999 obsahující výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce žalobkyni doručen dne 29. 3. 1999. Tříměsíční výpovědní doba (srov. § 45 odst. 1, věta třetí, zák. práce) začala ve smyslu ustanovení § 45 odst. 2 zák. práce běžet prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po doručení výpovědi, tj. dnem 1. 4. 1999, a skončila uplynutím posledního dne příslušného kalendářního měsíce, tj. 30. 6. 1999. Tímto dnem, s nímž – jak uvedeno výše – zákon spojuje skončení pracovního poměru, současně začala žalobkyni plynout dvouměsíční lhůta k uplatnění neplatnosti zmíněné výpovědi. Poslední den této lhůty pak ve smyslu ustanovení § 266 odst. 2 zák. práce připadl na den 30. 8. 1999, tj. na den, který se o dva měsíce později číslem shoduje se dnem, kdy nastala událost, od níž lhůta počíná (tj. se dnem 30. 6. 1999, „kdy měl pracovní poměr skončit tímto rozvázáním“). Uplatnila-li tedy žalobkyně neplatnost výpovědi žalobou podanou u soudu dne 31. 8. 1999, dovedl odvolací soud za tohoto stavu věci správně, že se tak stalo až po uplynutí prekluzivní lhůty podle ustanovení § 64 zák. práce, a že proto se již nelze neplatností sporné výpovědi dále zabývat.

Protože rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný a protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelkou tvrzeno), že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen vadou uvedenou v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. nebo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobkyně podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.